

Тетяна ЧАЙКА

ЕНЕРГІЯ ДУШ

У фільмі Андрія Тарковського Сталкер спересердя говорить про подорожніх, що їх привів, приблизно таке: „Вони вважають, що у них пристрасті! Те, що вони називають пристрастями, насправді не енергія душі, а наслідок тертя душевної оболонки об зовнішній світ”. На противагу таким сумним відкриттям, котрих чимало трапляється в людському світі, з великою приємністю маємо констатувати незаперечний факт: той творчий запал, та чарівна небайдужість, якими щедро обдаровує нас Сергій Борисович Кримський, вочевидь втілюють справжню, першоджерельну енергію душі, енергію високої проби, натхненну вічними і абсолютними духовними цінностями. Присутність цих цінностей у нашій плінній реальності засвідчують не тільки твори, а, хотілося б сказати, сам цілісний образ тієї *vitaē philosophiē*, що її являє шановний ювіляр.

Впевнена, що рідкісне душевне обдарування Сергія Борисовича для багатьох людей, хто його знає, хто слухав його лекції, читав його книжки, так само як і для мене, постає джерелом вкрай потрібних духовних сил, джерелом впевненості в тому, що і в нашому сьогоденні, попри всі екстравагантні його аспекти, можна жити і мислити людиновимірно, по-людськи. Особливо хочу відзначити в цьому відношенні три прикметні риси душевної вдачі Сергія Борисовича, що здавна захоплюють мене.

По-перше, це непроминальна і абсолютно безкорислива жага пізнання, та щира і невгамовна здатність дивуватися, котра, якщо вірити древнім, саме й породила колись філософію, та й нині підтримує її існування. Багатьом, надміру прагматичним і “політичним” нашим сучасникам така налаштованість видається чимось наївним, оманливим, недійвовим. У тому, що це не так, переконує і сама постать професора Кримського, і соціальна впливовість його слова та прикладу, і той евристичний потенціал, що він його втілює у власній діяльності і прищеплює своїм близьким і далеким співрозмовникам.

По-друге, – глибока людська порядність, заснована на відчутті власного обов’язку. Сергій Борисович вміє бути загальним критиком, проте це лише зворотний бік його вимогливості до себе, притаманної йому внутрішньої обов’язковості. Тим, хто знає Сергія Борисовича, відомо, наскільки серйозно він ставиться до своїх обіцянок десь виступати, з кимось поговорити, прочитати лекцію, тощо. Учасники Києвознавчих читань 2004 р. надовго запам’ятали, як шановний професор, людина не молодих уже літ і не ахіллесівського, на жаль, здоров’я, провів для них обіцяну пішу екскурсію своїм улюбленим старим Києвом під рясним і холодним осіннім дощем. І провів її так, що його оточення – юрба змокрилих слухачів, дедалі більше зростала упродовж усіх двох годин захоплюючої розповіді... Таких прикладів можна було б навести чимало.

Нарешті, по-третє, як не відзначити апіорну, сказати б, доброзичливість Сергія Борисовича, що її можуть помітити і оцінити нійрізноманітніші люди, котрі спілкувалися і спілкуються з ним. Згідно з відомою формулою, ми маємо ставитися до інших людей гранично добре, аж поки вони самі не переконають нас у необхідності іншого ставлення, – взірцем такого морального на лаштування, причому абсолютно природного, абсолютно невимушеного, на мою думку, і є Сергій Борисович Кримський.

І ще одна характерна риса нашого ювіляра постає як своєрідна результатуєча усього згаданого – нестримне прагнення розповісти людям те, що знаєш сам, спонукати їх захоплюватися тим, чим сам захоплюєшся, перейматися тим, що переймає тебе. Ця духовна щедрість – не просто вражаючі знання або й життєва мудрість – і робить Сергія Борисовича одним із найкращих співрозмовників у всій нашої сучасній гуманітаристиці.

Насмілюсь стверджувати: Сергій Борисович – безперечно, носій яскравої харизми, сприятливої для суспільної оцінки української філософської думки наших днів загалом. Слухаючи його, мимоволі звертаєш увагу не тільки, а інколи й не стільки на те, що він говорить, скільки на те, як він це робить, як виконує своє висловлювання. Це виконання може бути концертним – справді, Кримський, напевно, єдиний з вітчизняних філософів сьогодення, за яким практика життя, завжди несподівана і примхлива, закріпила жанр, так би мовити, концертного філософування. Досить згадати його блискучі виступи в щорічному журналі на сцені “Collegium”. Дані актора; завсідники цієї своєрідної імпрези погодяться, що кожен такий виступ ставав справжньою окрасою програми.

Вмірковуватися в природу і суть артистизму Кримського – заняття захоплююче і повчальне. Йдучи цієї стежиною, я б виокремила, насамперед, дві найважливіші складові цього неподільного феномена: по-перше, все, що тільки Сергій Борисович робить, він робить красиво: по-друге, робить так, що це переконує в його бездоганно добрих і світлих вихідних намірах. Попри свій вік і статуру, а може, саме завдяки відважному їх обіграванню, він являє надихаючий приклад внутрішньої свободи, того легкого подиху, якого так прикро не вистачає в нашому нинішньому житті...

Є така хасидська історія.

Одного разу до мудрого цадика прийшов хтось із учнів і питає:

– Вчителю, чи правильно я розумію, що життя страшне, підступне і сповнене смертельної загрози?

Старий ребе відповів:

– Правильно.

– Тоді як жити? – питає учень.

– Бачиш, – говорить ребе, – наше життя і справді наче тоненька крига над чорною холодною водою. Якесь людина прямує ним напролом, незважаючи на небезпеку – і гине, правалившись в розколину або потрапивши у пролизень. Інший, побачивши, як гине перший, лякається і пробує перебратися поповзом, він лізе навкарачки, потім на череві, аж поки не доповзе до п'ятої чи десятої ополонки, вибереться з неї й замерзне. Третій усе це бачить, знає про всі небезпеки, але дух не полишає його. І він іде по кризі, танцюючи.

У дні ювілею Сергія Борисовича ця мудра приповідка сама собою спадає на думку.